

POSTANOWIENIE

Dnia 6 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Józef Szewczyk

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku **J. J.**

o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 6 października 2015 r.,

wniosku pełnomocnika wnioskodawcy o wznowienie postępowania

zakończanego prawomocnym wyrokiem Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 28 maja 2013 r., sygn. akt II AKa 139/13,

utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 21 stycznia 2013 r., sygn. akt III Ko 135/12,

p o s t a n o w i ł

1. oddalić wniosek o wznowienie postępowania,

2. zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. E. O. – Kancelaria Adwokacka w Warszawie kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa złote 80/100), w tym 23 % VAT, tytułem wynagrodzenia za sporządzenie wniosku o wznowienie postępowania – jako pełnomocnika z urzędu J. J.,

3. zwolnić J. J. od obowiązku ponoszenia kosztów postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

W stosunku do J.J. stosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania odpowiednio: w sprawie Sądu Rejonowego dla

Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu (sygn. akt V K 860/04) w okresie od 3 lipca 2003 r. do dnia 18 listopada 2004, oraz w sprawie Prokuratury Okręgowej w Krakowie (sygn. akt VI Ds. [...]) w okresie od 3 czerwca 2004 r. do dnia 1 grudnia 2004 r.

Wyrokiem Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 2 marca 2010 r. (sygn. akt V K 860/04) J.J. został uznany za winnego popełnienia czynu z art. 62 § 2 k.k.s. w zw. z art. 6 § 2 k.k.s. i za to skazany na karę grzywny w wymiarze 240 stawek dziennych po 100 zł każda. Na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet wymierzonej oskarżonemu kary grzywny zaliczono okres tymczasowego aresztowania od dnia 15 marca 2004 r. do dnia 18 listopada 2004 r., przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny dwóm stawkom dziennym grzywny. Na podstawie art. 230 § 2 k.p.k. Sąd nakazał zwrócić Urzędowi Kontroli Skarbowej we Wrocławiu 1999 faktur VAT opisanych w wykazie dowodów rzeczowych nr [...] i zwolnił oskarżonego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego Sąd Okręgowy we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 25 stycznia 2011r., zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

W dniu 15 czerwca 2012 r. do Sądu Okręgowego we Wrocławiu wpłynął wniosek J.J. „o zadośćuczynienie i odszkodowanie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie oraz zatrzymanie oraz dokonanie ekstradycji”, w którym wnioskodawca domagał się zasądzenia na jego rzecz kwoty 2.000.000 zł, odpowiednio po 1.000.000 zł z tytułu odszkodowania i zadośćuczynienia za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, zatrzymanie - w tym ekstradycję z Rosji, stosowane wobec niego w okresie od 15 marca 2004 r. do 1 grudnia 2004 r.

Wyrokiem z dnia 21 stycznia 2013 r. (sygn. akt III Ko 135/12) Sąd Okręgowy we Wrocławiu zasądził od Skarbu Państwa na rzecz J. J. kwotę 2000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. Jak wynika z uzasadnienia wyroku przyznana wnioskodawcy kwota stanowiła zadośćuczynienia za krzywdę, której doznał

wskutek oczywiście niesłusznego tymczasowego aresztowania stosowanego wobec niego w okresie od 18 listopada 2004 r. do dnia 1 grudnia 2004 r.

Po rozpoznaniu apelacji pełnomocnika wnioskodawcy Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 28 maja 2013 r., (sygn. akt II AKa 139/13), zaskarżony wyrok utrzymał w mocy, uznając wniesioną apelację za oczywiście bezzasadną.

W dniu 10 września 2013 r. J. J. wniósł o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu o sygn. akt II AKa 139/13 z uwagi na zaistnienie bezwzględnych przyczyn odwoławczych.

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2014 r. Sąd Najwyższy (sygn. akt V KO 4/14) stwierdził brak podstaw do wszczęcia postępowania wznowieniowego z urzędu.

Postanowieniem z dnia 15 października 2013 r. Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu (sygn. akt V Ko 1333/13) dokonał modyfikacji zaliczenia na poczet kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności zawartego w pkt II wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 2 marca 2010 r., sygn. akt V K 860/04, w ten sposób, że na poczet orzeczonej wobec skazanego w pkt I wyroku kary 240 stawek dziennych grzywny zaliczył okres tymczasowego aresztowania J. J. od dnia 15 marca 2004 r. do dnia 12 lipca 2004 r. przyjmując jeden dzień pozbawienia wolności za równoważny dwóm stawkom dziennym grzywny.

Obecnie pełnomocnik J. J. złożył wniosek o wznowienie postępowania na podstawie art. 558 k.p.k. w zw. z art. 403 § 2 k.p.c., wnosząc o uchylenie wyroków Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 21 stycznia 2013 r. oraz utrzymującego go w mocy wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 28 maja 2013 r. w części oddalającej powództwo i przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu we Wrocławiu.

W uzasadnieniu wniosku podniósł, że w związku z dokonaniem przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu, postanowieniem z dnia 15 października 2013 r., korekty zaliczenia na poczet kary okresu rzeczywistego pozbawienia wolności zawartego w pkt II wyroku Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu z dnia 2 marca 2010 r., sygn. akt V K 860/04, w sprawie ziściła się przesłanka wznowienia postępowania z art. 403 § 2 k.p.c. w

postaci wykrycia okoliczności faktycznych, na które wnioskodawca nie mógł się wcześniej powołać, a która to okoliczność miała istotny wpływ na wynik sprawy.

Prokurator Prokuratury Generalnej w pisemnym stanowisku z dnia 2 września 2015 r. wniósł o oddalenie wniosku o wznowienia przedmiotowego postępowania, wskazując, że nie jest on zasadny.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania nie jest zasadny.

Decyzja o wznowieniu postępowania winna służyć skorygowaniu wadliwego prawomocnego orzeczenia rozstrzygającego o przedmiocie postępowania, a podstawa wznowienia musi być adekwatna do tego przedmiotu. Podstawy wskazane w art. 540 § 1 pkt 2 a–c k.p.k. są adekwatne w stosunku do głównego przedmiotu procesu, czyli kwestii odpowiedzialności oskarżonego za zarzucany mu czyn przestępny, nie służą zaś wznowieniu postępowania o odszkodowanie i zadośćuczynienie za oczywiście niesłuszne tymczasowe aresztowanie z rozdziału 58 kodeksu karnego. Przedmiotem tego ostatniego postępowania jest bowiem kwestia odpowiedzialności Skarbu Państwa za działalność jego organów (por. S. Zabłocki (w:) J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński (red.), S.M. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki, Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. III s. 661; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 22 maja 1992 r., WO 65/92, OSNKW 1992/11-12/90; z dnia 22 kwietnia 2015 r., IV KO 8/15, LEX nr 1681521).

Nie oznacza to jednak, że wznowienie postępowania w sprawach z rozdziału 58 k.p.k. jest wyłączone. Zgodnie bowiem z art. 558 k.p.k. w kwestiach nieuregulowanych w Kodeksie postępowania karnego do postępowania toczącego się na podstawie rozdziału 58 k.p.k. stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego – co w rozpoznawanej sprawie oznacza konieczność rozważenia zastosowania art. 403 § 2 k.p.c. Możliwość wznowienia postępowania na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. jest uzależniona od zaistnienia łącznie trzech przesłanek. Po pierwsze, wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w toku postępowania, ale nie zostały w nim powołane. Po drugie, możliwości ich wpływu na wynik sprawy i po trzecie, niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu

(zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2014 r., I UZ 18/14, LEX nr 1537267).

Odnosząc powyższe uwagi do realiów rozpoznawanej sprawy zauważyć należy, że wnioskodawca jeszcze na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w sprawie III Ko 135/12 składał pisma, w których sygnalizował wadliwość zaliczenia na poczet orzeczonej kary grzywny okresu zatrzymania i tymczasowego aresztowania dokonanego przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu w sprawie V K 860/04 (pisma: z dnia 12 stycznia 2013 r. – k. 520, z dnia 18 stycznia 2013 r. – k. 524-527). Pisma te zostały następnie ujawnione w toku rozprawy przed Sądem Okręgowym we Wrocławiu w dniu 21 stycznia 2013 r. (k. 616), który jednakże nie dokonał oceny okoliczności w nich wskazanych i ostatecznie przyjął, że zadośćuczynienie należy się wnioskodawcy jedynie za okres tymczasowego aresztowania stosowanego po dniu 18 listopada 2004 r.

Także treść protokołu rozprawy przed Sądem Apelacyjnym we Wrocławiu wskazuje, że pomimo, iż kwestia nieprawidłowego zaliczenia na poczet kary okresu zatrzymania i tymczasowego aresztowania J. J. nie była podnoszona w apelacji pełnomocnika wnioskodawcy, to została ona pośrednio wywołana w trakcie rozprawy odwoławczej w dniu 28 maja 2013 r. Jak wynika bowiem z protokołu tej rozprawy, w jej trakcie Przewodniczący ujawnił postanowienie Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 maja 2013 r. wydane w sprawie II AKo 6/13, w związku z wnioskiem J. J. o wznowienie postępowania w sprawie V K 860/04, z którego treści wprost wynika, że wnioskodawca zarzucał Sądowi Rejonowemu dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu, orzekającemu w sprawie V K 860/04, błędne zaliczenie na poczet orzeczonej kary grzywny okresu tymczasowego aresztowania (s. 5 i 7 postanowienia) (k. 756 i 749-753).

Sąd II instancji mimo widocznej wadliwości dokonanego zaliczenia, nie podjął jednak żadnej inicjatywy celem skorygowania tej nieprawidłowości i utrzymał w mocy wyrok Sądu Okręgowego, oddalający żądanie wnioskodawcy za okres tymczasowego aresztowania stosowanego od 12 lipca do 18 listopada 2004 r.

Sam wnioskodawca również, mimo świadomości istniejącej wadliwości wyroku w tym zakresie, nie podjął żadnej inicjatywy w zakresie dokonana przez sąd

korekty błędnego okresu zaliczenia, bądź to występując z wnioskiem o podjęcie stosownych czynności w oparciu o art. 420 § 2 k.p.k., czy formułując takiej treści zarzut w apelacji (w rozprawie apelacyjnej nie brał udziału ani wnioskodawca, ani jego pełnomocnik), bądź też wywodząc kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu wydanego w sprawie II AKa 139/13.

W tej sytuacji nie sposób uznać, że w sprawie doszło do wykrycia takich okoliczności, które mogły mieć wpływ na wynik sprawy, na które jednakże strona nie mogła powołać się w poprzednim postępowaniu. Nie ulega bowiem wątpliwości, że okoliczności i dowody później wykryte, o których mowa w art. 403 § 2 k.p.c. to okoliczności w poprzednim postępowaniu w ogóle nieujawnione i nieznane stronom, nie zaś okoliczności i dowody jawne z materiału poprzedniego postępowania, a tylko przez strony niedostrzeżone (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNC 1969, nr 2, poz. 36).

Należy podzielić wywody Prokuratora Generalnego także w części, w której stwierdza on, że nie wypełnia ustawowych desygnatów pojęcia *propter nova* w postaci „wykrycia” okoliczności faktycznych, czy środków dowodowych, wydanie w dniu 15 października 2013 r. przez Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu (sygn. akt V Ko 1333/13) postanowienia, w którym dokonał on korekty okresu tymczasowego aresztowania stosowanego w sprawie V K 860/04, podlegającego zaliczeniu na poczet orzeczonej kary grzywny. Jak słusznie zauważa Prokurator Generalny postanowienie to, nie będąc w istocie okolicznością faktyczną, ani środkiem dowodowym w rozumieniu przepisu art. 403 § 2 k.p.c., stanowiło jedynie procesową konsekwencję wcześniejszej błędnej decyzji sądu w przedmiocie zaliczenia.

Nie sposób również uznać, jak tego chce wnioskodawca, że do czasu wydania postanowienia z dnia 15 października 2013 r. – które niewątpliwie wydane zostało już po uprawomocnieniu się wyroku w sprawie III Ko 135/12 – wnioskodawca nie mógł powoływać się na fakt błędnego zaliczenia okresu tymczasowego aresztowania na poczet orzeczonej w stosunku do niego kary. Twierdzeniu temu przeczy treść pism J. J. znajdujących się w aktach sprawy III Ko 135/12, w których wielokrotnie na tę okoliczność się powoływał.

Nie ulega także wątpliwości, iż wyłącznie formalna prawomocność orzeczenia wydanego w sprawie VK 860/04, nie powodowała niemożności późniejszej zmiany tego orzeczenia, zarówno na wniosek, jak i z urzędu. Prawomocność ta nie stała zatem na przeszkodzie dla czynienia przez Sąd orzekający w przedmiocie roszczeń odszkodowawczych samodzielnych ustaleń dotyczących czasookresu faktycznego pozbawienia wnioskodawcy wolności.

Mając powyższe na uwadze uznać należało, że powołane we wniosku okoliczności nie spełniają ustawowych wymagań niezbędnych do uznania ich za *propter nova* w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.k. w zw. z art. 558 k.p.k. Dlatego wniosek o wznowienie postępowania, powołujący się na powyższe przepisy, podlegał oddaleniu. Wnioskodawca może zaś podjąć czynności zmierzające albo do wniesienia kasacji przez jeden z podmiotów z art. 521 § 1 k.p.k., albo wystąpić z kolejnym wnioskiem o wznowienie postępowania, opartym na podstawach, na które wskazuje się w pisemnym stanowisku Prokuratora Generalnego, gdyż nie został do chwili obecnej zrekompensowany w żaden prawem przewidziany sposób ponad pięciomiesięczny okres jego niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania.

Dlatego orzeczono, jak w postanowieniu.

Uznać przy tym należało, że sytuacja materialna J.J., która uzasadniała wyznaczenie mu obrońcy z urzędu, przemawia również za zwolnieniem go od kosztów postępowania w przedmiocie wznowienia.

O wynagrodzeniu pełnomocnika z urzędu rozstrzygnięto zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2009 Nr 146, poz. 1188) w zw. z § 14 ust. 4 pkt. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. Nr 461).